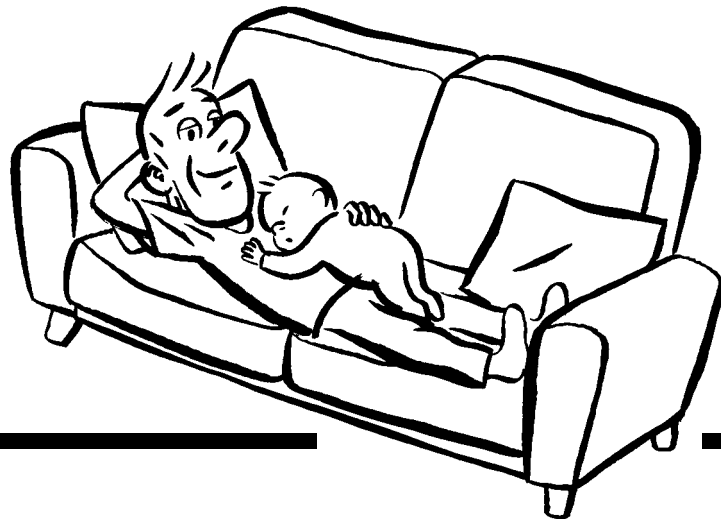

Geavat iežat áhččivuohtafriiddja!

■ SOSIÁLA- JA
DEARVAŠVUOHTAMINISTERIJA

Dieđihangihppagat 10sme (2011)

Buoremus ođas bearrašat!

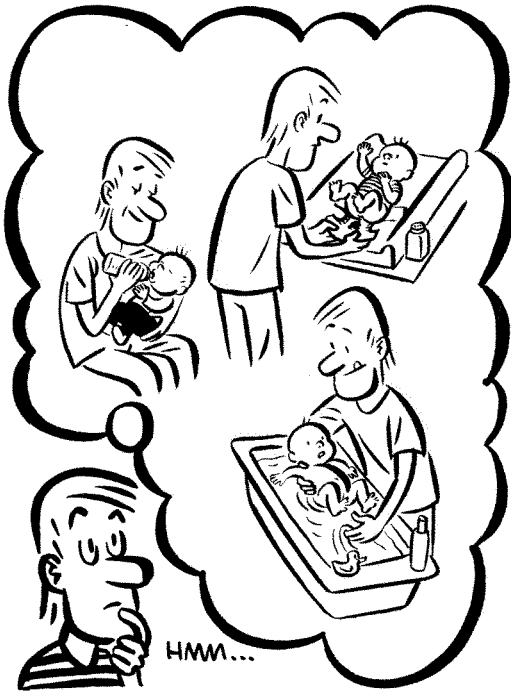
Njuoratmánábearraša árga lea oktasaš ášši. Barggu ja bearraša oktiisoabaheapmi šaddá álkibun, jos áhčči ja eadni juogadeaba dikšunovddasvástádusa soddjilit. Áhči ja máná vuorrováikkuhussii lea dehálaš, ahte áhčči oassálastá mánás árgabeaivái juo áibbas njuoratmánámuttos.

Bearašfriddjat álkidahttet bargo- ja bearašeallima oktiisoabaheami dalle, go bearrašis leat unna mánážat. Bearašfriddjat leat ee. eadni- ja áhččivuohtafriiddja, váhnemiidfriiddja, oassálas váhnemiidfriiddja sihke dikšunfriiddja, oassálas dikšunfriiddja ja gaskaboddasaš dikšunfriiddja. Eadni-, áhččivuohtafriiddja ja váhnemiidfriiddja áigge máksojuvvo olbmo boađuid mielde **dinesvuđot** dehe **vuolimusmearat** beaiveruhta. Dikšunfriiddja áigge máksojuvvo ruovttudivššu doarjja ja oassálas dikšunfriiddja áigge oassálas dikšunruhta. Beaiveruhta ja mánnadikšundoarjagat ohccojuvvojit Áel:as.

áhččezat

GEA MUSNAI
LEA MÁNGA VAHKU
ÁHČČIVUOHTA-
FRIDDJA!

NU, JA DAN
SÁHTTÁ
DOALLAT
VAIKKO
NJEALJI OASIS

Áhččivuohtafriiddja

Áhčči sáhtta doallat áhččivuohtafriiddja golbma vahku (18 árgabeaivvi) goas beare máná riegádeami manjel, goitge ovdal eadnivuolta- ja váhnemiidruhtabaji nohkama. Friiddja sáhtta doallat eanemusat njealji áigodagas. Áhččivuohtafriiddja doallamis ilmmuhuvvo bargoadái manjimusat guokte mánu ovdal friiddja álgima. Áhččivuohtafriiddja áigemuttu rievdamis, mii dollojuvvo máná riegádeami olis, galgá ilmmuhuvvot nu jođánit go vejolaš.

Áhččivuohtafriiddja sáhtta maid guhkidit. Áhčis lea vejolašvuohta oažžut njealji vahku guhkkosaš iežas njuoratmáná dikšunáigodaga dalle go mánná lea sulaid ovcci mánu ahkásaš. Jos áhčči doallá váhnemiidfriiddjastis unnimusat 12 árgabeaivvi váhnemiidruhtabaji loahpas, de son sáhtta guhkidit iežas áhččivuohtafriiddja 1–24 árgabeivviin.

Dán áhččemánu sáhtta doallat dalán váhnemiidfriddja joatkan dehe dan sáhtta sirdit dollojuvot maŋjel. Sirdima eaktun lea, ahte nubbi váhnemiin lea dikšon máná ruovttus oktilaččat váhnemiidruđa ja áhččemánu gaskka.

Dasa lassin sirdima eaktun dávjjimusat lea, ahte váhnemis lea leamaš namuhuvvon áigge vuoigatvuohta oažžut ruovttudivššu doarjaga. Muhtin dáhpáhusain áhččemánu sáhtta sirdit, vaikko váhnemis ii livčče leamaš vuoigatvuohta oažžut ruovttudivššu doarjaga (dárkilit dieđut Áel:as).

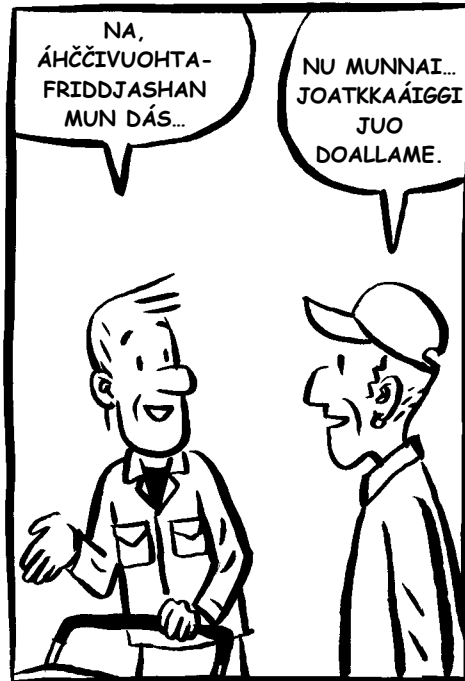
Áhččemánnu galgá adnojuvot maŋimusat ovdal go máná lea sulaid 14 mánu boaris (ovdal go lea gollan 180 beaivvi etniidruđa čuvvon váhnemiidruđa maŋimus máksinbeaivvis). Áhči friddjaáigodaga áigge ii leat vuoigatvuohta dikšunfriddjii iige beavedikšui. Eadnáige ii dalle máksojuvvo váhnemiidruhta. Eadni sáhtta ovdamearkkadihte máhccat bargui dehe doallat jahkeluomu.

Váhnemiidfriddja

Váhnemiidfriddja álgá dakkaviđe eadnivuoftafriddja nohkama manjel. Váhnemiidfriddja guhkkodat lea 158 árgabeaivvi. Friddja sáhtá doallat áhčči dehe eadni, ja váhnemat sohpetnai ovttas váhnemiidfriddja anus. Áhčči ja eadni sáhttiba maid juogadit friddja gaskaneaska.

Váhnemiidfriddja anu gánnáha plánet áiggebáale. Váhnemiidfriddja doallamis galgá ilmmuhit bargoaddái manjimusat guokte mánu ovdal friddja álgima. Ilmmuhuvvon áigemuttu sáhtá earáhuhttit dušše vuđolaš ákkaiguin, mat laktásit máná dikšuneavttuide. Dán gánnáha váldit vuhtii, jos áhčči áigu doallat guokte manjimus váhnemiidfriddjavahku vai oažžu áhččivuoftafriddja guhkideami.

Eadnivohtafriddja 105 árgabeaivvi

Hánná atná
105 árgabeaivvi
eadnivohtafriddja.
Áksel atná
ovttaáigásaččat
Áino-mánáža
riegádeami olis 8
árgabeaivvi friddja.

Áhččivohtafriddja 18 árgabeaivvi

Váhnemiidfriddja 158 árgabeaivvi

Hánná atná oktasaš váhnemiidfriddja
146 árgabeaivvi ja Áksel atná
ovttaáigásaččat áhččivohtafriddja
loahppa 10 árgabeaivvi.

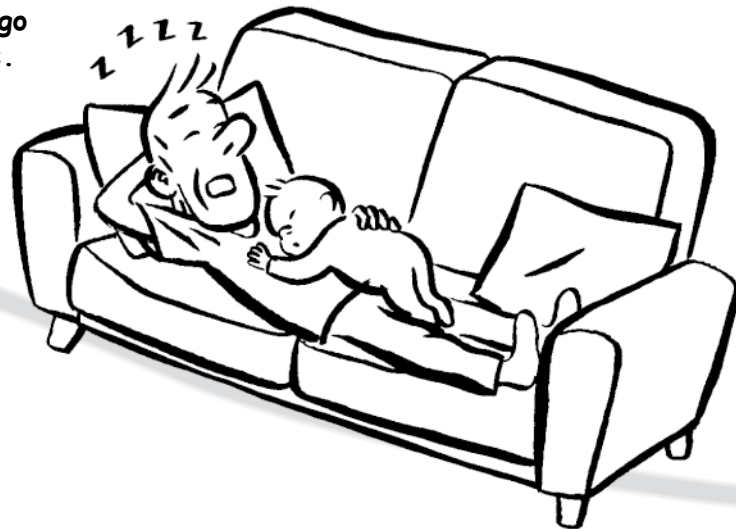
Mánná s. 3-mánnosaš

Áhčči atná váhnemiidfriddjas loahpageahčen unnimusat 12 árgabeaivvi

Áhčči oažžu 24 árgabeaivvi lasi áhččivohtafriddja. Dán áhččemánu sáhttá doallat soddjilit ovdal go mánná lea sulaid 14-mánnosaš.

Áksel atná váhnemiid oktasaš váhnemiidfriddja guokte maŋimus vahku dehege 12 árgabeaivvi. Dán dihte Áksel oažžu lasi áhččivohtafriddja 24 árgabeaivvi.

Dikšunfriddja dassázii go mánná deavdá 3 jagi.

Áino dikšumis movttáskuvvan Áksel báhcá dikšunfriddjii, dassázii go Áino deavdá guokte jagi. Hánná joatká Áino ruovttus dikšuma dassázii go Áino deavdá golbma jagi.

Mánná s. 9-mánnosaš.

Váhnemiidfriddja sáhtta maid juogadit

Váhnemiidfriddja sáhtta maid doallat nu ahte dat juogaduvvo osiide. Dán oassálas váhnemiidfriddja áigge áhčči ja eadni dikšuba máná vurrolagaid. Maiddái oassálas váhnemiidfriddja eanemusguhkkodat lea 158 árgabeaivvi. Váhnemat soahpaba bargoaddideaskkaguin oasseáigebarggus váhnemiidruhtabaji áigge. Dalle goappánai bargoáigi ja bálká sáhtta leat 40–60 proseantta suorggis heivehuvvon ollesáigásaš bargi eanemusbargoáiggis ja ollesáigebarggu bálkkás. Soahpamuš oasseáigebarggus dahkkojuvvo unnimusat guovtti mánnui. Jos áhčči doallá oassálas váhnemiidfriddja váhnemiidruhtabaji loahpas, de son oažžu vuoigatvuođa guhkidit áhččivuohtafriddja.

áhčezat

MUNNOSDAHAN DAT GAL
MANNÁ! DÁIDDÁNNAI BÁHCIT
MAID VÁHNEMIDFRIDDJII.

DONGO?

MUNNAI HÁLIDIVČČEN
LEAT VEL VAAVIIN
RUOVTTUS...

O-JA NIE... NA,
RUHTAHAN DAT
MEARRIDA...

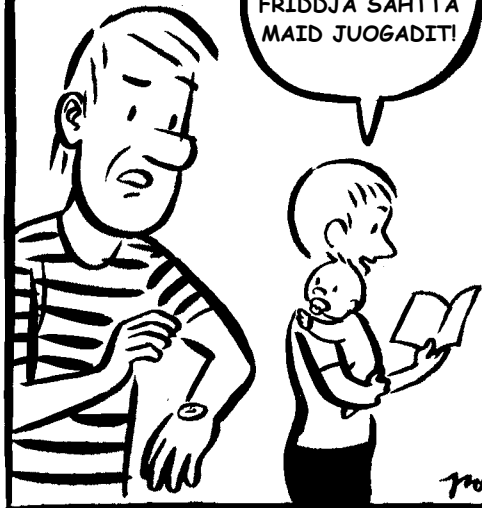
MUNGO MAHKAŠ BARGUI DUŠŠE
DANINGO DINEN EANET GO DON?
BIDDJU VAIKKO
VÁHNEMIDRUĐAID DU KONTUI!

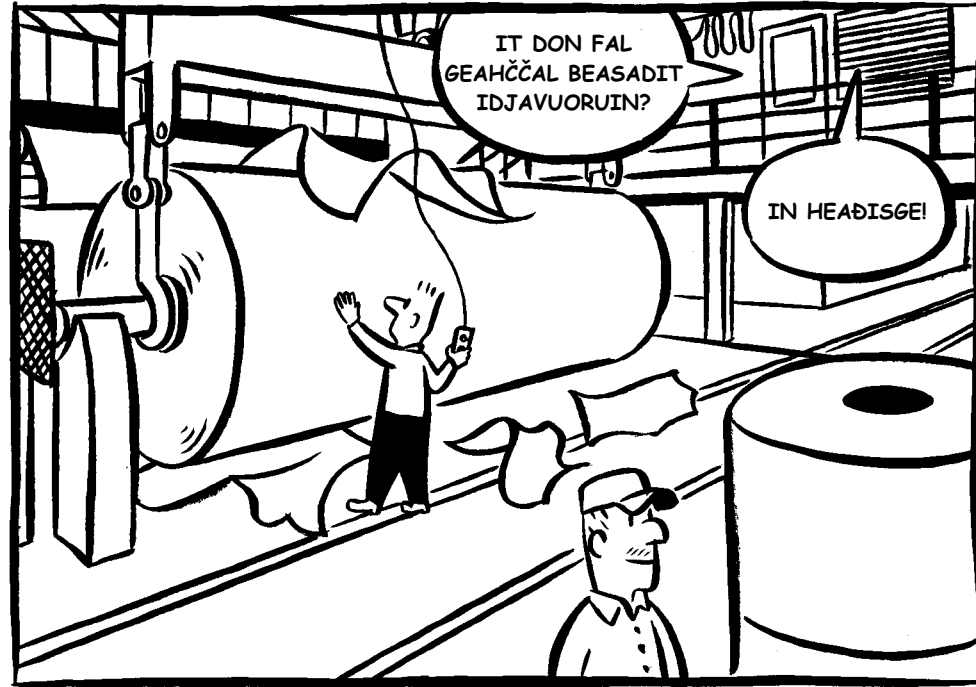
VUORBÁDEADNEGO
ŠLÁNTTA
BÁLKESTEMIN?

VUOI SKÁRBA!
DÁHPEHALLEN!

HEI!
VÁHNEMIID-
FRIDDJA SÁHTTÁ
MAID JUOGADITI!

Dikšunfriddja

Dikšunfriddja nohkama mielde áhčči dehe eadni sáhttá báhcit dikšunfriddjii dikšut vuollel 3-jahkásaš máná almmá dan haga, ahte bargogaskavuođa boatkana. Váhnemat eaba sáhte leat oktanaga ollesáigásaš dikšunfriddjas.

Áhčči ja eadni sáhttiba leat oassálas dikšunfriddjas, goas soai oanideaba bargoáiggiska eanemusat dan rádjái, go mánná loahpaha vuodđooahpahusa nuppi skuvlajagi.

Váhnemat, geaid mánát leat guhkiduvvon ohppogeatnegasvuođa olis, sáhttet atnit oassálas dikšunfriddja dan rádjái, go máná goalmát skuvlajahki nohká.

áhččezat

HEI!
BOHTEN JUO!

JUR
MUTTÁGIT
HÁRJEHUSAIDE.

HURRÁ, DAT
LIHKOSTUVVÁI!

ÁŽI!

BOAÐE, BOAÐE!
IMAŠI MIN UNNA
NYTTIŠ MÁHTTÁ
JUO VÁZZIT!

LIHKUS BESSEN
OANIDIT BARGOÁIGGI
VAI HÁHPPEHIN
DÁNNAI O AidNIT.

JA FARGGA
DON JUO
VÁZZILAT
SKUVLII!

AIVVE LIIGGÁS
FARGGA... SKUVLÁ-
ÁLGINAGI GALGGALII
EANDALII LOKTET!

Oassálas dikšunfriddja eaktun lea, ahte bargi lea leamaš bargoaddis bálvalusas unnimusat guhtta mánu vássán 12 mánu áigge. Friddja anus galgá dahkkojuvvot evttohus bargoaddái mañimusat guokte mánu ovdal dan álgima. Goappašat váhnemat sáhttiba doallat oassálas dikšunfriddja seamma kaleanddarjagi áigge, muhto soai eaba sáhte dikšut máná ovttaáigásaččat. Váhnemat sáhttiba juohkit dikšunovddasvástádusas omd. nu ahte nubbi dikšu máná iđdes- ja nubbi eahkesbeaivve dehe nu, ahte soai dikšuba máná vuorrobeivviid dehe -vahkuid.

Vuollel 10-jahkásaš máná buohccádettiin báifáhka áhčis dehe eatnis lea vuoigatvuohta báhcit gaskaboddasaš dikšunfriddjii eanemusat njealji bargobeaivái. Buohcci máná dikšunvuoigatvuohta gáibida, ahte goappašat váhnemat leaba barggus ruovttu olggobealde dehe ahte nubbi váhnen ii ruovttus dáhpáhuvvi bargama dehe stuđerema dihte sáhte dikšut máná.

Geavat vuoigatvuodát bearašfriddjiide!

Jeara lassidieđuid iežat mánnárávvehagas dehe Áel:a báikkálaš doaimmahagas.

Dát dieđihangihppagaš lea almmostuvvan maid fierpmis. www.stm.fi/julkaisut

Lassidieđut dieđihangihppagis:

Sosiála- ja dearvvašvuohtaministeriija / gulahallanovttadat: viestinta@stm.fi

Áel:

- mánnábearrašiidda (dieđihangihpa)
- Oza mánnábearrašiid doarjagiid fierpmis: www.kela.fi/asiointi. Ovduskoviid oaččut maid Áel:a doaimmahagain ja www-siidduin čujuhusas www.kela.fi > Lomakkeet
- Áel:a www-siidduid rehketmášiinnain sáhtát rehkenastit beaveruhtabaji áiggi sihke beaveruđa meari bargodinesa vuodul.